Accountantsverslag

Gemeente Teylingen

Boekjaar 2023

Aan de gemeenteraad van de
gemeente Teylingen
2160 AE Teylingen
Postbus 200

ONDERWERP:
Accountantsverslag 2023

KENMERK:
Definitieve versie d.d. 27-06-2024

Geachte leden van de gemeenteraad,

In overeenstemming met de opdracht tot de controle van de jaarrekening 2023 van gemeente Teylingen, zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging d.d. 13 september 2023, bieden wij u hierbij het accountantsverslag aan.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden naar voren zijn gekomen. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2023 een goedkeurende verklaring te verstrekken.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Hoogachtend,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

S.M. Turenhout RA
Director Audit

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting

Opdracht, scope en uitkomsten

Belangrijkste bevindingen

Financiële positie

Overige onderwerpen

Bijlagen

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringwaarden

Gerealiseerd saldo baten en lasten

0,84

MILJOEN EURO

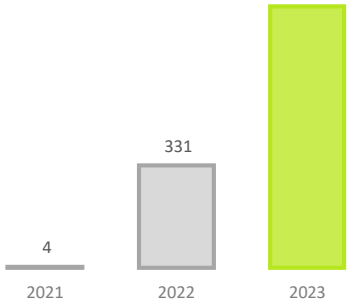

Mutatie reserves

2,36

MILJOEN EURO

negatief is per saldo onttrokken

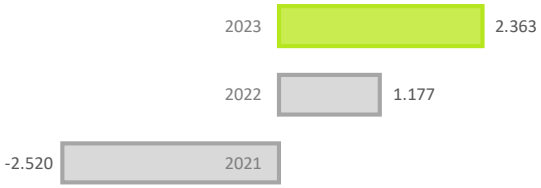

Gerealiseerd Resultaat

3,21

MILJOEN EURO

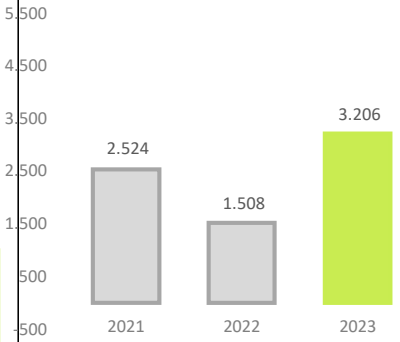

Schuldquote

11%

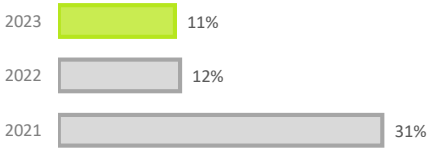

Solvabiliteit

Totaal eigen vermogen

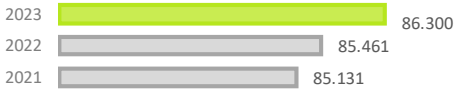

Weerstandscapaciteit

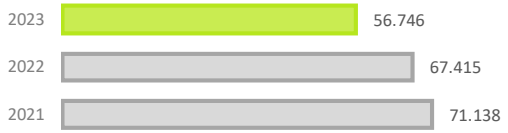

Risico's totaal

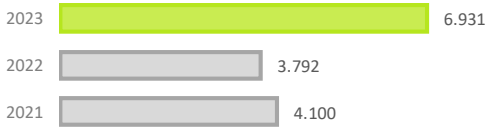

Weerstandsratio

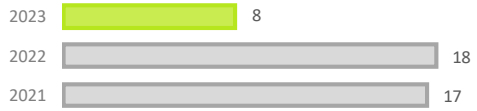

Bestuurlijke samenvatting

	Wij (zijn voornemens) bij de jaarrekening 2023 een goedkeurende controleverklaring te verstrekken voor getrouwheid. De ongecorrigeerde verschillen blijven onder de goedkeuringstoleranties.
	Het boekjaar 2023 sluit met een financieel resultaat van € 3,8 miljoen (voordelig). Wij constateren dat dit resultaat primair wordt verklaard door incidentele resultaten en mutaties in de reserves. Het structureel resultaat is € 0,1 miljoen (voordelig). De totale vermogenspositie van de gemeente Teylingen bedraagt € 86,9 miljoen (2022: € 85,5 miljoen) met een solvabiliteitsratio van 56 % (2022: 54%). De algemene reserve is in 2023 sterk afgenomen door het bestemmen € 11,6 miljoen voor de uitvoeringsplannen centrumvisie. De algehele vermogenspositie van het huidige jaar voldoet aan interne en externe normen en signaalwaarden. Op basis van onze beoordeling van de programmabegroting voor de periode 2024-2027 concluderen wij dat de gemeente Teylingen voor 2024 en 2025 een structureel sluitende begroting heeft. Echter, voor 2026 en 2027 vertonen de begrotingen structurele tekorten van circa 4 miljoen. De huidige vermogenspositie is toereikend om deze tekorten op te vangen.
	Uit onze controle met betrekking tot ons oordeel ten aanzien van de getrouwheid blijkt twee ongecorrigeerde fouten. De fouten houden verband met een geëxtrapoleerde fout uit een detailcontrole die niet gecorrigeerd kan worden en een verschil met de definitieve verantwoording van de SOZ, deze correctie is bekend geworden na het opstellen van de definitieve jaarrekening en daarom niet gecorrigeerd. Daarnaast constateren we dat niet voor alle lasten met betrekking tot de inkopen en het sociaal domein (Jeugdzorg en Wmo) de Gemeente Teylingen de prestatielevering kan vaststellen. De totale omvang van de onzekerheden in de controle bedraagt € 1.374 duizend.

Bestuurlijke samenvatting

	1 januari 2023 is het boekjaar waarop de Gemeente Teylingen voor het eerst zelfstandig heeft gerapporteerd over rechtmatigheid. Als onderdeel van deze verantwoording is in totaal voor een bedrag van € 2,4 miljoen aan onrechtmatigheden verantwoord. Wij hebben vastgesteld dat deze verantwoording een getrouw beeld geeft. Het proces van de totstandkoming van de eerste rechtmatigheidsverantwoording is leerzaam voor de gemeente en HLTsamen geweest. In dit proces zijn belangrijke stappen gezet op het gebied van het inzichtelijk maken van de rechtmatigheid. Belangrijke leerpunten hebben wat ons betreft betrekking op contractmanagement, procesbeheersing en het analyseren en rapporteren van bevindingen.
	De samenwerking met de gemeente Teylingen en HLTsamen hebben wij als zeer prettig ervaren. In de afgelopen jaren heeft ons controleteam samen met de financiële afdeling stappen gezet om het balansdossier (kwalitatief) vollediger te maken. Een (kwalitatief) volledig dossier is essentieel voor een efficiënte controle en biedt ons een diepgaander inzicht in de financiële positie van de organisatie, waardoor de waarde van het accountantsverslag kan worden verhoogd. Het jaar 2023 was een bijzonder jaar voor uw control-afdeling. De groei van de afdeling, een nieuwe externe dienstverlener voor de Verbijzonderde interne controle werkzaamheden en de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording zorgen voor veel ontwikkelingen. Dit proces heeft veel inzet extra inzet en flexibiliteit gevraagd van uw control-afdeling en ons controleteam. De belangrijkste leerpunten hangen samen met procesmanagement en kwaliteit. In de evaluatie van de werkzaamheden bespreken wij met uw medewerkers een aanpak om het proces voor 2024 te verbeteren.

Opdracht Scope en uitkomsten

Opdracht, scope en uitkomsten

2.1 Reikwijdte van de controle
De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit:
- Het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen).
- De jaarrekening
- De verplichte bijlagen voor de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa) en het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

Met de opdrachtbevestiging d.d. 13 september 2023 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2023. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

2.2 Overzicht toleranties
De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 1.200.000. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad op vastgestelde controleprotocol over boekjaar 2023.

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 1.200.000
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 3.600.000
Rapporteringstolerantie	5% van de goedkeuringstolerantie	€ 60.000

2.3 Kernpunten en significante risico's in de controle
Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle:
- Schattingen en toelichtingen in de jaarrekening (lees: voorzieningen)
- Waardering van de faciliterende projecten
- Invoering van de rechtmatigheidsverantwoording (en de daarbij horende verantwoordelijkheden voor u);
- WNT-verantwoording.
- Doorbreking van AO/IB door het management
- Onrechtmatige en/of onnauwkeurige betalingen, inkopen en uitkeringen.

2.4 Uitkomsten
Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2023 een goedkeurende verklaring te verstrekken voor de getrouwheid van de jaarrekening. Er is geen sprake van getrouwheidsfouten.

Uit de controle van de inkopen zijn diverse onzekerheden naar voren gekomen doordat er onvoldoende onderbouwende documentatie is om de prestaties aan te tonen. De geëxtrapoleerde omvang van de onzekerheden bedraagt € 1.175 duizend. Tevens zijn er onzekerheden met betrekking tot de prestatielevering van de Zorg in Natura (ZiN) uit hoofde van de Jeugdwet ter hoogte van € 114 duizend en uit hoofde van de Wmo € 56 duizend. De genoemde fouten en onzekerheden blijven binnen de goedkeuringstoleranties.

Opdracht, scope en uitkomsten

Fraude risico's en continuïteit
Onze controleverklaring over boekjaar 2023 bevat een verplichte paragraaf over onze werkzaamheden met betrekking tot fraude en een met betrekking tot continuïteit.

Hieronder wordt uiteengezet hoe de accountant bij de controle-aanpak inspeelt op risico's ten aanzien van fraude en continuïteit en worden de uitgevoerde werkzaamheden toegelicht. De mate van detail en de omvang van de rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring hangen onder meer af van de onderkende risico's, de omvang en aard van de organisatie alsmede de bevindingen naar aanleiding van de werkzaamheden.

In de controle betrokken werkzaamheden omtrent frauderisico's

- **Risico op doorbreking van de AO/IB door de leiding:** Vanuit onze accountantsregelgeving geldt een specifiek risico op doorbreking van de AO/IB door de leiding. Het college of management bevindt zich in organisaties in een unieke positie om fraude te plegen, doordat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een incentive van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren.

- **Risico op corrupt handelen:** Voor gemeenten hebben wij inherent een corruptierisico (ondermijning) onderkend, aangezien een gemeente in een verhoogd risico sector (overheid) werkzaam is en er grote transacties door de gemeente lopen. Op basis hiervan hebben wij dit risico geïdentificeerd, dit is in lijn met NBA-praktijkhandreiking 1137. Binnen Baker Tilly is de consistente gedragslijn dat een geïdentificeerd corruptierisico als frauderisico worden gekwalificeerd.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat wij geen frauderisico zien ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Dit vloeit voort uit het feit dat een opbrengststroom vast kan zijn, waarop de gemeente geen invloed heeft (zoals de rijksbijdrage en specifieke uitkeringen vanuit het rijk) of dat een opbrengststroom geen materiële omvang heeft of dat een opbrengstenstroom bestaat uit een grote hoeveelheid kleine, routinematige, niet materiële transacties waardoor de kans op een materiële fraude laag is.

Continuiteït

Als onderdeel van de controle hebben wij ook de continuïteitsveronderstelling getoetst. Wij hebben op basis van de programmabegroting 2024-2027 vastgesteld dat de gemeente Teylingen voor 2024 en 2025 een structureel sluitende programmabegroting heeft, echter vanaf 2026 zijn structurele tekorten zichtbaar. In de programmabegroting 2024-2027 is opgenomen dat vanaf 2026 nog veel onzekerheid is over de uitkering uit het gemeentefonds. De negatieve begrotingsresultaten vanaf 2026 geven genoeg reden om bij besluitvorming alert te zijn op de effecten op de financiële positie.

Het structurele resultaat van € 0,1 miljoen positief over het boekjaar 2023 en het structurele begrotingsevenwicht in 2024 en 2025 bieden perspectief voor de toekomst. Het solvabiliteitspercentage voor dit jaar is toegenomen om 2023 naar 56% en dit bevindt zich ruim boven de signaalwaarde van de VNG (20%). De omvang van de weerstandscapaciteit biedt de gemeente de mogelijkheid om geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met de kans op voorkomen en de financiële impact ervan, op te vangen.

Samenvattend geven de financiële kengetallen voldoende buffers om incidentele tegenvallers op te vangen, daarentegen zorgen toekomstige begrotingstekorten aanleiding om alert te blijven. Op basis van de huidige situatie is er geen sprake waarbij wij specifiek in onze controleverklaring apart rapporteren over continuïteit.

Schattingen

Management schattingen
Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen en licht deze toe in de jaarrekening. Wij hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2023 beoordeeld en gecontroleerd. De belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreffen:

Schatting	Beoordeling 2023	Beoordeling 2022	Onze zienswijze m.b.t. significante kwalitatieve aspecten en de (mogelijk) kwantitatieve omvang
Grondexploitaties	Evenwichtig	Evenwichtig	Wij zijn van mening dat de uitgangspunten voor de schattingen zoals opgenomen in uw grondexploitaties toereikend zijn onderbouwd.
Facilitaire projecten	Evenwichtig	Evenwichtig	Wij zijn van mening dat de uitgangspunten voor de schattingen zoals opgenomen in uw facilitaire projecten toereikend zijn onderbouwd.
De nauwkeurigheid van onderhoudsvoorzieningen	Evenwichtig	Evenwichtig	Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de voorzieningen een evenwichtig beeld geven van de toereikendheid van de voorzieningen. Wel vragen we het college de blijvende aandacht van de financiële onderbouwing van de onderhoudsvoorzieningen. Hiervoor verwijzen wij naar de paragraaf bevindingen van dit accountantsverslag.
De waardering van de APPA voorziening	Evenwichtig	Evenwichtig	Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot waardering van de APPA voorziening een evenwichtig beeld geven. De voorziening is tot stand gekomen door middel van actuariële berekeningen waarbij de parameters nauwkeurig zijn toegepast in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving. We verzoeken het college echter wel om een kritische houding aan te nemen ten aanzien van de nauwkeurigheid van de ontvangen actuariële berekeningen. Hiervoor verwijzen wij naar de paragraaf bevindingen van dit accountantsverslag.

Controleverschil Voorzichtig Evenwichtig Optimistisch

Belangrijkste bevindingen

De rechtmatigheidsverantwoording

Inleiding
Tot en met boekjaar 2022 verstrekten wij als accountant zelfstandig een oordeel over de rechtmatige totstandkoming van de lasten, de baten en de balansmutaties op basis van de controle in onze controleverklaring. Dit rechtmatigheidsoordeel betrof een oordeel of deze transacties tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de door de gemeenteraad vastgestelde kaders zoals de begroting en de gemeentelijke verordeningen en met de bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

Op grond van Kadernota rechtmatigheid wordt over de criteria die direct van invloed zijn op de verslaggeving c.q. het getrouwe beeld van de jaarrekening niet gerapporteerd in de rechtmatigheidsverantwoording. In de rechtmatigheidsverantwoording komen dus alleen de drie rechtmatigheidscriteria tot uitdrukking die aanvullend zijn op de criteria die ook gelden voor getrouwheid, te weten: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik. In bijlage E is een nadere toelichting gegeven op de criteria van de rechtmatigheidsverantwoording.

Proces totstandkoming rechtmatigheidsverantwoording
het proces van de totstandkoming van de eerste rechtmatigheidsverantwoording is een leerzaam proces voor de gemeente en HLTsamen geweest. In dit proces zijn belangrijke stappen gezet op het gebied van het inzichtelijk maken van de rechtmatigheid. Belangrijke leerpunten hebben wat ons betreft betrekking op contractmanagement, procesbeheersing en het analyseren en rapporteren van bevindingen. In onze managementletter, gericht aan HLTsamen, hebben wij u reeds over geïnformeerd.

Verantwoordingsgrenzen
De toleranties voor de rechtmatigheidsverantwoording, zoals vastgelegd in uw financiële verordening, wijken beperkt af van de toleranties voor de controle op de getrouwheid. Dit leidt ertoe dat de door het college opgestelde rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de volgende toleranties:

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 1.241.050
Rapporteringstolerantie	Conform afspraak in de financiële verordening	€ 100.000

Bevindingen
Het saldo van de onrechtmatigheden (ook wel afwijkingen) overschrijdt de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens. Onderstaande onrechtmatigheden zijn daarom opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording:

De geconstateerde onrechtmatigheden:	
Begrotingscriterium	€ 2.781.000
Voorwaardencriterium	€ 14.673
M&O-criterium	€ 0
Totaal	€ 2.795.673

Het saldo van de onrechtmatigheden ziet voornamelijk toe op de begrotingsoverschrijdingen. Deze begrotingsoverschrijdingen worden veroorzaakt doordat alle afwijkingen van de begroting op programmaniveau, dus ook de onderschrijdingen, indien niet tijdig gemeld, als onrechtmatig worden aangemerkt. Dit laatste is een nieuw aspect wat in voorgaande jaren niet werd gerapporteerd door de accountant.

De rechtmatigheidsverantwoording

Aanbevelingen
Om het totaal van de gerapporteerde onrechtmatigheden terug te brengen tot onder verantwoordingsgrens zouden wij de volgende aanbevelingen doen:

- Er is nog een verbeterslag te maken in het melden van onderschrijdingen in de tussenrapportage en slotwijziging. Om het aantal onrechtmatigheden terug te brengen dienen de afdelingen tijdiger de wijzigingen door te geven aan de raad. Daarnaast raden wij aan om het begrip ‘tijdigheid’ stelliger te definiëren in de financiële verordening.

Tot slot heeft de raad de mogelijkheid om haar verantwoordingsgrenzen waar gewenst aan te passen aan de behoeften. In het jaar van invoering heeft u gekozen voor een verantwoordingsgrens van 1%. De raad heeft hierin de vrijheid om een verantwoordingsgrens te bepalen tussen de 1% en 3%. Wij zien dat andere gemeenten er reeds voor kiezen om aan te sluiten bij de nieuwe materialiteit die accountants vanaf 2025 gaan hanteren (2% voor fouten en onzekerheden). Wij geven u in overweging om de materialiteit hierop aan te passen. De omvang van deze materialiteit heeft een belangrijke relatie met de tijdsbesteding van uw afdeling concerncontrol.

Grondexploitaties

Algemeen
De waardering van de grondexploitaties is gebaseerd op diverse schattingen en aannames. De schattingsonzekerheid is door alle externe ontwikkelingen de afgelopen jaren hoog en vormt daarom een significant risico in onze controleaanpak. De complexiteit in de projectontwikkeling omvat de volgende risico's:

- De vraag naar (betaalbare) woningen is fors hoger dan het aanbod.
- Stijgende energie- en grondstofprijzen.
- Krapte op de arbeidsmarkt.
- Stikstofproblematiek.
- Beschikbaarheid van aansluitingen nutsvoorzieningen.
- Verduurzamingsopgave.
- Stijgende rente.
- Macro-economische factoren zijn minder stabiel.

De hogere onzekerheid en volatiliteit in de gehanteerde aannames kan doorwerken in het verwachte eindresultaat en de waardering van uw grondexploitaties. Deze hogere mate van onzekerheid maakt het belangrijker om een adequate toelichting op te nemen in de jaarrekening.

Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering en de toelichting op de schattingsonzekerheden aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen evenwichtig.

Waardering inclusief specifieke projectrisico's
Nieuw Boekhorst
In 2023 is de grondexploitatie voor Nieuw Boekhorst geopend. De gemeente heeft binnen het plangebied een grondpositie. Daarnaast hebben andere ontwikkelaars grondposities. In de administratie, én de jaarrekening, is de verantwoording daarom gesplitst. De eigen grondpositie (actief grondbeleid) via de voorraad en de werkzaamheden voor andere grondeigenaren (faciliterend grondbeleid) via de overlopende activa. Samen met de andere grondeigenaren is een anterieure overeenkomst gesloten over de samenwerking en de verdeling van kosten en opbrengsten.

In het kader van het gehele project is in 2023 een projectenbureau ingericht. We hebben vastgesteld dat de specifieke procedures binnen het project in opzet toereikend zijn ingericht.

Het project Nieuw Boekhorst loopt van 2023 tot en met 2033. Hierbij valt het op dat er op de eigen grondpositie van de gemeente een positief resultaat van € 1,2 miljoen verwacht wordt. Het faciliterende deel laat ook een positief saldo zien welke in belangrijke mate voortvloeit aan de bijdrage aan de Noordelijke Randweg die hierin is opgenomen. De realisatie van de positieve resultaten zal, in overeenstemming met het BBV, naar rato van de voortgang genomen worden.

Wij hebben vastgesteld dat de parameters in de grondexploitatie en de berekening van het faciliterende project in overeenstemming zijn met de contractuele voorwaarden.

Bloementuin
In 2023 is de grondexploitatie Bloementuin verder ontwikkeld en is de bouw van start gegaan na realisatie van de bestemmingsplanwijziging. Als gevolg van de vertraging in de start zijn de realisatiekosten toegenomen, hierdoor is het geprognosticeerde eindresultaat negatief beïnvloed. Voortvloeiend uit de realisatie is een (herberekende) winst naar rato van de voortgang van € 733 duizend gerealiseerd.

Grondexploitaties

De parameters voor de grondexploitatie
De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door gemeente Teylingen gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst.

Kostenstijging
De kosten in een gemeentelijke grondexploitatie bestaan grotendeels uit infrastructurele werkzaamheden. In het afgelopen jaar is hierin een kostenstijging te zien geweest van 4%. Deze kostenstijging staat in een (korte) dalende trend, waardoor de kostenstijging voor komende jaren is bepaald op 3-5%. De jaarlijkse kostenstijging is dus verhoogd ten opzichte van voorgaande jaren. De kosten stijging lijkt evenwichtig met de verwachting op basis van de outlook grondexploitatie van Metafoor.

Opbrengstenstijging
De opbrengstenstijging speelt feitelijk alleen bij de grondexploitatie Nieuw Boekhorst. Hierbij wordt rekening gehouden met een beperkte opbrengststijging voor woningen (2%) en geen opbrengststijging voor bedrijven. Dit is aan de onderkant van de bandbreedte in de outlook grondexploitaties van Metafoor. Om deze reden hebben wij deze parameter als evenwichtig aangemerkt.

Schattingsonzekerheden grondexploitaties
De huidige situatie en de onzekerheid over de toekomstige ontwikkelingen betekent een grote schattingsonzekerheid op de verwachte realisatie van uw complexen. Bij een hoge mate van schattingsonzekerheid is het passend om in de jaarrekening hierover een nadere toelichting op te nemen. Belangrijke elementen hierbij zijn:
-Het toelichten van de gehanteerde veronderstellingen.
-Een toelichting (impact / scenario's) over de schattingsonzekerheid.

Wij hebben vastgesteld dat de toelichting in de jaarrekening op pagina 179 tot en met 185 in voldoende mate deze onzekerheden weergeeft.

De parameters voor de grondexploitaties
De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door Gemeente Teylingen gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst.

Parameters	2023	2022	Schatting 2023	Schatting 2022
Rente	0,36%	0,38%	🟢	🟢
Disconteringsvoet	2,0%	2,0%	🟢	🟢
Kostenstijging	3-5% (2024/2025) tot 2% (vanaf 2026)	5% (2023) tot 2% (vanaf 2025)	🟢	🟢
Opbrengstenstijging	0% - 2%	0%	🟢	🟢

Legenda status:
🟢 = evenwichtig
🟡 = optimistisch
🔵 = voorzichtig
🔴 = controleverschil

Sociaal domein

Algemeen
De gemeente Teylingen voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij taken veelal zijn ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Bepaling last boekjaar
Jeugdwet	Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ HR)	Werkelijke lasten
Wmo	ISD Bollenstreek	Werkelijke lasten
PGB's	ISD Bollenstreek	Werkelijke lasten
Participatiewet	ISD Bollenstreek	Werkelijke lasten

De Jeugdwet loopt via Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland. (hierna SOZ HR). SOZ HR voert de inkopen uit en controleert de declaraties.

Beoordeling dossiers SOZ HR / ISD Bollenstreek
Om ervoor te zorgen dat de accountant van Serviceorganisatie Zorg HR en de ISD Bollenstreek ten behoeve van de gemeente Teylingen de juiste werkzaamheden hebben wij instructies verstuurd. Gedurende de controle stemmen wij met deze accountant de voortgang af en hebben wij afgesproken dat belangrijke signalen / bevindingen direct worden gemeld. In 2023/2024 hebben wij deze signalen niet ontvangen. Na afronding van de werkzaamheden van de accountant van de ISD Bollenstreek en Serviceorganisatie Zorg HR stellen wij door middel van een review van het dossier vast dat de werkzaamheden op een goed niveau hebben plaatsgevonden.

Jeugdwet
Serviceorganisatie SOZ Holland Rijnland (hierna: SOZ HR) voert de inkopen uit en controleert de declaraties. De gecontroleerde verantwoording SOZ HR is op 5 juni 2024 uitgebracht. Bij de verantwoording wordt een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Uit de verantwoording blijkt een onzekerheid van 1,1 miljoen (1,1 %) van de gehele verantwoording. De belangrijkste geconstateerde onzekerheden hebben betrekking op:
- Aanbieders met een niet goedkeurende controleverklaring bij de definitieve productieverantwoording (€ 0,4 miljoen);
- Een onzekerheid als gevolg van een aansluitingsverschillen bij de SOZ (€ 0,1 miljoen);
- Het ontbreken van een finale afrekening met aanbieders tot een bedrag van € 125.000 per individuele zorgaanbieder (€ 0,6 miljoen).

Voor de gemeente Teylingen betreft de onzekerheid een bedrag van circa € 114 duizend. Deze onzekerheid wordt opgenomen in onze foutenevaluatie. Daarnaast is er sprake van een ongecorrigeerde fout van € 95 duizend door een aansluitverschil met definitieve verantwoording van de SOZ. Deze verantwoording is pas definitief geworden na het opstellen van de definitieve jaarrekening.

Wmo en PGB
De Wmo-verstrekkingen en de PGB's verlopen volledig via de ISD Bollenstreek. De gecontroleerde verantwoording ISD Bollenstreek is op 18 juni 2024 uitgebracht. Bij de verantwoording wordt een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Uit de ontvangen rapportage blijkt dat de uitvoering van de regelingen rechtmatig heeft plaatsgevonden. Er zijn beperkte onzekerheden geconstateerd. Voor de gemeente Teylingen betreft de onzekerheid een bedrag van circa € 56 duizend voor Wmo en € 29 duizend voor de PGB. Deze onzekerheden zijn opgenomen in onze foutenevaluatie.

Overige bevindingen

Onderbouwing prestatielevering
De controle op de inkopen richt zich op de nauwkeurigheid van de overeengekomen prijs en de vaststelling van de levering van de prestatie die hierbij hoort. Bij de uitvoering van de controle is het de gemeente niet gelukt om voor alle geselecteerde inkoopfacturen in de steekproef toereikende onderbouwing aan te leveren voor de onderbouwing van de geleverde prestatie. In totaal is in de steekproef bij vijf facturen een afwijking van in totaal € 211 duizend geconstateerd. Doordat er sprake is van een steekproef zorgt de geconstateerde fout tot een grotere onzekerheid in de controle. De (berekende) omvang hiervan is € 1.175 duizend. Deze onzekerheid hebben wij meegenomen in de foutenevaluatie (zie bijlage B).

Wij benadrukken het belang van het toereikend documenteren van de geleverde prestatie. Op basis van onze waarneming zien wij dat het belang hiervan wordt meegenomen in uw project met betrekking tot ‘Grip op Geld’.

Jaarverslag

Jaarverslag
In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2023 is opgenomen.

Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd.

Verbonden partijen
Tijdens onze controle besteden wij specifieke aandacht aan de transacties met verbonden partijen van gemeente Teylingen. In het kader van onze controle hebben wij vastgesteld dat:
- De (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen.
- Geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude.
- Geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Hieronder zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau.
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten voldoet aan de minimaal gestelde eisen.
Fraude	Fraude en de frauderisicoanalyse is een steeds belangrijker thema. In de paragraaf bedrijfsvoering zijn de ontwikkelingen binnen de organisatie uiteengezet.

SiSa-bijlage en WNT

SiSa-bijlage
Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is.
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

WNT verantwoording
Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet normering topinkomens (WNT) gecontroleerd. Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. Beide topfunctionarissen zijn in loondienst en er hebben zich gedurende 2023 geen wijzigingen voorgedaan.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichtingen geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2023 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeente betrokken zijn bij andere organisatie c.q. nevenactiviteiten hebben welke onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Financiële positie

Ontwikkelingen in de jaarcijfers

Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente
Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2023 volgens de jaarrekening € 86,3 miljoen en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

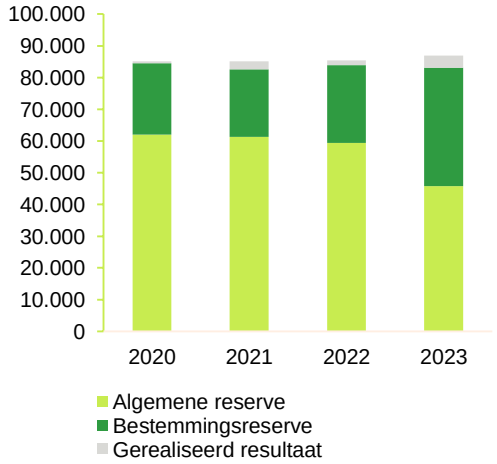

Van de totale reserves ter hoogte van € 86,3 miljoen is € 45,7 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van voorgaand jaar gedaald met € 13,7 miljoen. Deze daling wordt grotendeels veroorzaakt door het specifiek bestemmen van € 11,6 miljoen voor de uitvoeringsplannen Centrumvisie. Dit verklaard tevens de toename van de bestemmingsreserves.

Analyse van het resultaat
Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde resultaat bedraagt afgerond € 3,2 miljoen positief. In de gewijzigde begroting was rekening gehouden met een resultaat van € 1,5 miljoen negatief.

In het samenvattend beeld wordt in hoofdlijnen een toelichting op de afwijkingen gegeven. In de toelichting op de programma's wordt een verder gedetailleerde verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2023 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken.

De belangrijkste oorzaken voor het verschil tussen de begroting en de realisatie zijn:
- Hogere algemene uitkeringen uit de decembercirculaire, € 1,7 miljoen
- Hogere rente op kortlopende leningen, € 0,7 miljoen
- Oekraïne opvang, als gevolg van het resultaat op deze regeling, € 0,4 miljoen;
- Hogere opbrengst bouwleges, € 0,3 miljoen;
- Bijdragen provincie voor meerdere projecten, € 0,4 miljoen;
- Lagere afrekening HLTsamen, € 0,8 miljoen;
- Toerekening uren aan projecten, € 0,3 miljoen.

Een groot deel van bovenstaande oorzaken kon niet in een eerder stadium voorzien worden, enkele afwijkingen ons inziens mogelijk wel. Wij zien dat de gemeente verbeteringen heeft gemaakt in het tijdig rapporteren van begrotingsoverschrijdingen, desondanks adviseren wij om deze lijn verder door te trekken.

Financiële positie

Weerstandsvermogen en financiële kengetallen
De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien.

Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen en een relatie naar de landelijke ontwikkelingen weergegeven:

Kengetallen	Gemeente		Landelijk	
	2023	2022	2023	2022
Netto schuldquote	11,2	11,7	71	39
Solvabiliteit	55,3	54,1	31	39
Woonlasten tov landelijk gemiddelde	112,5	93,2	-	-
Structurele exploitatieruimte	0,3	1,6	0,6	5,2

De landelijke cijfers 2023 betreffen nog concept cijfers. De definitieve cijfers zijn nog niet bekend.

Beoordeling kengetallen
Het kengetallen zijn in 2023 voor de netto schuldquote, solvabiliteit en structurele exploitatieruimte beperkt gewijzigd.

Woonlasten tov landelijk gemiddelde:
De woonlasten zijn in 2023 sterk gestegen. Dit wordt vooral veroorzaakt door de lasten voor afvalstoffenheffing. Als gevolg hiervan is de mate van kostendekkendheid ook gestegen van 88% naar 95%.

Financiële positie

Weerstandsvermogen en risicobeheersing
In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van de gemeente. Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico’s, waarbij rekening wordt gehouden met kans op voordoen en financiële impact, wordt berekend welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde risico's. Hierbij wordt verondersteld dat alle risico's zich nooit tegelijk voordoen. Wij kunnen ons vinden in dit uitgangspunt.

Hiernaast is het verloop over de afgelopen 3 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. Uit de analyse van de gemeente blijkt een sterke stijging van de strategische netto risico’s, dit zorgt, in combinatie met de afgenomen weerstandscapaciteit, tot een sterke daling van de weerstandsratio. Ondanks de sterke daling kwalificeert uw weerstandsratio nog steeds als“uitstekend”.

	2023	2022	2021
Weerstandscapaciteit	€ 56.652	€ 67.415	€ 71.138
Risico’s	€ 6.742	€ 3.792	€ 4.100
Weerstandsratio	**9**	**18**	**17**

Weerstandsratio	Betekenis
>= 2.0	Uitstekend
1.4 < 2.0	Ruim voldoende
1.0 < 1.4	Voldoende
0.8 < 1.0	Matig
0.6 < 0.8	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

Overige onderwerpen

Overige onderwerpen

Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken
In december van 2023 is door de Commissie BBV de notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2023) gepubliceerd. Deze notitie is op een aantal punten sterk afwijkend van de vorige notitie als gevolg van de invoering van de Omgevingswet.

Er zijn wijzigingen van het kostenverhaal faciliterend grondbeleid op een viertal punten:
1) De bijdrage aan het kostenverhaal wordt niet meer in rekening gebracht via de omgevingsvergunning, maar via een aparte kostenverhaalsbeschikking.
2) Er zijn meer keuzemogelijkheden om kosten te verhalen.
3) De kostensoortenlijst is uitgebreid.
4) Er is in de Omgevingswet een regeling opgenomen voor verplichte financiële bijdragen aan ontwikkelingen.

Daarnaast zijn er een aantal wijzigingen aangebracht als gevolg van 'voortschrijdend inzicht':
1) De voorwaarden voor warme gronden zijn aangepast naar aanleiding van de praktijksituaties met ingang van boekjaar 2022:
    - De gebiedsontwikkeling hoeft niet langer uitsluitend betrekking te hebben op woningbouw, maar kan ook betrekking hebben op bijvoorbeeld bedrijfsterreinen.
    - De voorwaarde dat er betrokkenheid is bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid vervalt.
    - De (toekomstige) bestemming(en), functie(s) en/of ontwikkeling betreffende het plangebied dien(en)t goed onderbouwd te worden.
2) Voorbereidingskosten bij zowel actieve als facilitaire grondexploitaties mogen na 5 jaar ook worden voorzien in plaats van te worden afgeboekt.
3) De rentetoerekening aan actieve grondexploitaties wordt vereenvoudigd door toe te staan dat de in een gemeente reeds gehanteerde omslagrente ook wordt toegepast bij actieve grondexploitaties.
4) Winstneming via de POC-methode, dat wil zeggen op basis van de betrouwbaar geraamde winst naar rato van de realisatie van verkopen èn kosten, vindt pas plaats als de resterende looptijd van een grondexploitatie tien jaar of minder is.
5) Binnen een gemengde exploitatie met bouwgrondexploitatie- en faciliterende projecten mag het resultaat gesaldeerd worden indien de deelgebieden onlosmakelijk in de ontwikkeling met elkaar verbonden zijn.

Alle wijzigingen in de notitie die te maken hebben met de Omgevingswet treden in werking gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Alle overige wijzigingen treden in werking met ingang van begrotingsjaar 2025. Toepassing met ingang van de jaarrekening 2024 is mogelijk maar niet verplicht.

Overige onderwerpen

Notitie Rente
De doelstelling van Notitie rente 2023 is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten en het transparant maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan. De notitie treedt in werking met ingang van begrotingsjaar 2025, waarbij eerdere toepassing bij de begroting 2024 is toegestaan.

De belangrijkste wijziging betreft de rentetoerekening aan de grondexploitaties door middel van de rente-omslag, welke voorheen werd gebaseerd op het gemiddelde rentepercentage over het vreemde vermogen. De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa + voorraad gronden. Indien de werkelijke rentelasten meer dan 25% afwijken van de rentelasten op basis van de voorgecalculeerde renteomslag, dan moet de gemeente verplicht de werkelijke rente verwerken.

In het publiekrechtelijke kostenverhaal bij faciliterende grondexploitaties moet overeenkomstig de Omgevingswet voor de rentetoerekening een afwijkend rentepercentage dan de omslagrente worden gehanteerd op grond van de afspraken in de overeenkomst.

De commissie BBV adviseert verder het renteschema volgens de notitie in de paragraaf financiering van de begroting en jaarstukken op te nemen. Indien de rentebaten hoger zijn dan de rentelasten, ontstaat er een ‘negatieve’ renteomslag. Dit is een resultaat van treasurybeleid en beheer en wordt dan ook niet daadwerkelijk aan de taakvelden toegerekend, maar blijft op het taakveld treasury als baat staan.

Bij voorzieningen is het op basis van artikel 45 BBV niet toegestaan om rente toe te voegen, behalve voor de voorzieningen die tegen contante waarde (disconteringsvoet) zijn gewaardeerd.

Tot slot wordt gesteld dat wanneer een rentevergoeding over het eigen vermogen wordt berekend, deze gemaximeerd is op het gewogen gemiddelde rentepercentage dat door de gemeente over extern aangetrokken financieringsmiddelen wordt vergoed. Dit betekent ook dat wanneer er geen aangetrokken financiering is, er geen rente over het eigen vermogen kan worden berekend. De commissie BBV geeft vanuit transparantie de aanbeveling om geen rente over het eigen vermogen te berekenen.

Notitie Overhead
De notitie Overhead van de Commissie BBV is in december 2023 herzien. In deze notitie worden kaders meegegeven over de toerekening van Overhead aan onder andere de leges van de gemeente. In de nieuwe notitie is vooral de definitie van Overhead aangepast. Deze luidt nu als volgt: het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren ook de systemen en aanverwante lasten die deze functies ondersteunen. De nieuwe definitie zorgt er voor dat je duidelijker kan vaststellen welke lasten je direct kunt toerekenen aan bepaalde taakvelden.

Voor de berekening van de tarieven voor de lokale heffingen moet de methodiek voor toerekening van overhead worden gebruikt zoals deze is opgenomen in de financiële verordening. Deze methodiek mag niet afwijken van de overige methodieken voor het toerekenen van overhead.

De commissie adviseert om overhead niet bij de begroting vorm te geven maar door middel van de financiële verordening of door een notitie overhead aan gemeenteraad voor te leggen en deze periodiek te herzien. In deze notitie neemt de organisatie keuzes ten aanzien van: kaderstelling, methodiek en onderscheiding primaire processen en overhead. Omdat de toerekening van overheadkosten bij veel gemeenten wordt gebruikt als basis voor het vaststellen van het mengpercentage heeft de aanpassing van deze notitie mogelijk ook fiscaal invloed.

Overige onderwerpen

ESG
Het integreren van duurzaamheidsaspecten binnen uw organisatie en bedrijfsvoering wordt de toekomstige norm. De EU zet flink in op het afdwingen van transparantie over het gevoerde duurzaamheidsbeleid. Een voorbeeld daarvan: met ingang van het boekjaar 2025 moeten grote ondernemingen (volgens de jaarrekening criteria) rapporteren over de voortgang en realisatie van hun duurzaamheidsambities (CSRD) en over de bijdrage van hun producten en/of diensten aan een klimaatneutrale economie (EU Taxonomy).

Hieronder geven wij een opsomming van de meest recente ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid.

- De nadere uitwerking van de CSRD is vorm gegeven in de European Sustainability Reporting Standards (ESRS). Op 31 juli 2023 heeft de Europese Commissie deze ESRS goedgekeurd, waarmee de invoering voor ondernemingen definitief is geworden.
- De EU Taxonomy (een door de EU opgestelde lijst van producten en diensten die als ‘groen’ aangemerkt mogen worden) wordt ondertussen steeds verder uitgebreid. Aan de lijst worden voortdurend diverse economische activiteiten toegevoegd die gericht zijn op de transitie naar circulariteit, het duurzaam gebruik van water, de preventie en beheersing van vervuiling en de bescherming en het herstel van de biodiversiteit.
- Een andere verordening die op termijn toepassing zal gaan vinden is de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD). Deze verordening omvat verplichtingen voor ondernemingen om de impact van haar eigen activiteiten en die van haar waardeketen op het gebied van mensenrechten en natuur en klimaat te identificeren en vervolgens maatregelen te treffen om negatieve consequenties daarvan te voorkomen of te mitigeren. Een onderneming moet kunnen aantonen dat zij al het mogelijke heeft gedaan om hieraan te voldoen. Een belangrijk element uit de verordening is dat bestuurders aansprakelijk kunnen worden gesteld indien niet in voldoende mate gevolg aan deze verordening is gegeven.

We kunnen concluderen dat het ESG regelgevingskader volop in beweging is. Alles is erop gericht dat organisaties duurzaamheid in hun organisaties verankeren en rapporteren over uw bijdrage/impact op de thema’s Environment, Social en Governance. Vooruitlopend op de wettelijke verplichtingen is eerdere toepassing (op vrijwillige basis) toegestaan. Binnen de sectorcommissie Decentrale overheid en de commissie BBV is steeds meer aandacht voor duurzaamheidsverslaggeving. Op dit moment zijn er echter nog geen concrete stappen gezet om deze regelgeving op gemeenten van toepassing te laten zijnn.

Om sustainability in uw organisatie te integreren kunt u het ESG raamwerk zoals hieronder weergegeven doorlopen.

Dit is een 8-stappenplan om te komen tot een geïntegreerde duurzaamheidsstrategie en uiteindelijk uw duurzaamheidsverslag. Baker Tilly ESG Advisory kan u bij al deze processtappen (al naar gelang uw behoefte) ondersteunen. Onze verwachting is dat op termijn de rapportageverplichtingen voor ondernemingen ook voor decentrale overheden gaan gelden. We adviseren u hier dan ook al op voor te sorteren.

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A16	Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden toeslagenproblematiek	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
C55	Aanpak energiearmoede	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
C62	Specifieke uitkering aan gemeente voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belasting van gedupeerden door de toeslagenaffaire	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
C94	Regelingen houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming van eigenaars, woonverenigingen en woon coöperaties	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertraging	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2022	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2023	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2022	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G4A	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_totaal 2022	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G10A	Wet inburgering 2021_ totaal 2022	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G12A	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2022	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G13	Onderwijsroute_deel gemeente 2023	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
H25	Regeling specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (vervolg - Tozo)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4A	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G4A	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G4A	Tozo 2	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G4A	Tozo 3	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G4A	Tozo 4	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G4A	Tozo 5	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G4A	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
G4A	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage B – Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ten aanzien van getrouwheid en onzekerheden zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid
Verschil kosten Jeugdwet met definitieve verantwoording SOZ	€ 95
Geprojecteerde afwijking inzake steekproef onttrekkingen	€ 68
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen	**€ 163**
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaande jaarrekening	n.v.t.
Totaal	**€ 163**

Onzekerheden

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid
Prestatielevering inkopen	€ 1.175
Prestatielevering Jeugd	€ 114
Prestatielevering Wmo	€ 56
Prestatielevering PGB	€ 29
Totaal onzekerheden	**€ 1.374**

Bijlage C – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering
Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2023 onderkend, deze zijn weergegeven op pagina 9 van dit verslag.

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants
Voor de jaarrekening van de gemeente Teylingen maken wij gebruik van diverse verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties. De samenwerking met ISD Bollenstreek en Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland ten aanzien van het sociaal domein is van significant belang in het kader van de jaarrekeningcontrole. Wij hebben bij de accountants een review uitgevoerd op zijn werkzaamheden.

Bijlage D – Onafhankelijkheid

Bevestiging van onze onafhankelijkheid
Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Kwaliteitsborging
Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om haar onafhankelijkheid en die van haar medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten.
- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten.
- In- en extern kwaliteitsonderzoek.
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten.
- Reviews door partners die niet betrokken zijn bij de opdracht ter waarborging van een deugdelijk / deskundig oordeel.

Op deze controleopdracht zijn geen specifieke maatregelen getroffen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Schriftelijke bevestigingen
Wij hebben aan het management schriftelijke bevestigingen gevraagd in het kader van onze controle. Deze bevestigingen hebben betrekking op de verantwoordelijkheid van het management voor het opstellen van de jaarrekening, voor het volledig verantwoorden van transacties en voor het aan ons verschaffen van alle relevante informatie. Daarnaast hebben wij niet om specifieke schriftelijke bevestigingen verzocht.

Wij hebben de schriftelijke bevestigingen van het management verkregen.

Bijlage E - De rechtmatigheidsverantwoording

Inleiding
Bij het verantwoorden over de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening zijn negen rechtmatigheidscriteria van toepassing. Zes criteria (kunnen) direct van invloed zijn op de posten in de balans en de staat van baten en lasten (zien toe op getrouwheidsaspecten inzake grootte en de samenstelling van zowel de baten en de lasten als van de activa en passiva) en drie criteria zien uitsluitend toe op specifieke rechtmatigheidsaspecten van de baten, lasten en balansmutaties en raken niet de grootte en samenstelling. Het college is verantwoordelijk voor alle negen criteria; in de jaarrekening van het college worden deze afgedekt langs de volgende lijnen:

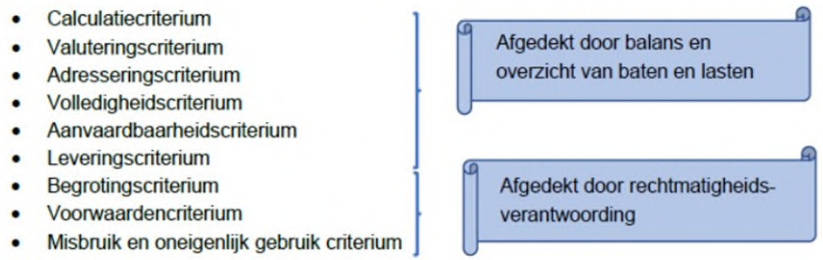

Begrotingscriterium
De rechtmatigheidsverantwoording bevat belangrijke informatie voor het (politieke) verantwoordingsdebat van de gemeenteraad met het college.

U stelt als raad met het vaststellen van de begroting de budgettaire kaders voor de uitgaven, investeringen en reservemutaties vast. Met het vaststellen van de geactualiseerde financiële verordening heeft u vastgelegd op welke wijze binnen uw gemeente om moet worden gegaan met begrotingsoverschrijdingen en welke begrotingsonrechtmatigheden als acceptabel worden beschouwd (dus wel onrechtmatig, maar acceptabel).

Er is sprake van een begrotingsonrechtmatigheid als het college bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten de door de gemeenteraad vastgestelde budgetten voor wat betreft de lasten of investeringsbudgetten overschrijdt (1), toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves doorvoert die niet door de gemeenteraad zijn vastgesteld (2) en als bij onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten dan begroot de begroting niet tijdig met begrotingswijzigingen is aangepast (3).

Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium ziet toe op voorwaarden die gelden voor de uitvoering van de financiële beheershandelingen. Deze voorwaarden komen voort uit externe en interne regelgeving en hebben betrekking op aspecten zoals: doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur voor zover deze relevant zijn voor de financiële rechtmatigheid. In het door u vastgestelde normenkader is een inventarisatie van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving opgenomen. Het niet in acht nemen van de geldende voorwaarden bij financiële beheershandelingen leidt tot een onrechtmatigheid die het college moet toelichten in de rechtmatigheidsverantwoording als de verantwoordingsgrens (op basis van individuele en/of cumulatieve onrechtmatigheden) wordt overschreden. Er zijn echter ook voorwaarden waar geen mogelijke financieel gevolg aan is verbonden. Dan is er sprake van een formele rechtmatigheidsfout. Deze situatie doet zich ook voor bij het niet naleven van de Kasgeldlimiet en Renterisiconorm van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Volgens een stellige uitspraak van de Commissie-BBV betreffen deze afwijkingen van het voorwaardencriterium formele rechtmatigheidsfouten die in de paragraaf bedrijfsvoering worden gerapporteerd.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O)
Het college is verantwoordelijk voor het inrichten van effectieve maatregelen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsregels om overheidssubsidies en bijdragen te ontvangen dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Deze maatregelen hangen veelal samen met de interne beheersing ter borging van het voorwaardencriterium.

Contactgegevens

Stefan Turenhout RA
Director Audit
s.turenhout@bakertilly.nl

Nick van den Berg RA
Junior Manager Audit
nick.vandenberg@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Churchillplein 5D
Postbus 85745
2517 KZ Den Haag
+31 70 358 90 00